

OVER DE LEIDER EN DE MENS

Vraagt u zich ook weleens af hoe het toch kan dat leiders die het niet zo nauw nemen met de feiten – tegenwoordig heel actueel – of die belangrijke gebeurtenissen schijnen te vergeten, gewoon aan de macht blijven? Wat zien we niet, of wat zien we over het hoofd? Zijn deze leiders misschien juist erg herkenbaar voor ons?

Er bestaat een kloof tussen wie we denken te zijn en hoe we ons gedragen. Deze kloof is zo hardnekkig omdat we daadwerkelijk geloven in het beeld dat we van onszelf hebben gevormd.

Alle reden dus om naar de moeilijke kant van ons leven te kijken. Naast de *bright side* bestaat immers een *dark side*. Zo vertelde een collega-consultant mij dat mensen met de *bright* eigenschappen ‘charismatisch, doelgericht en kleurrijk’ door zijn bureau worden afgewezen voor een topfunctie. Te groot risico vanwege de valkuilen (*dark side*) die bij dit profiel horen: narcistisch, manipulatief en dramatisch. Waaraan hij toevoegde dat zij ‘door anderen als de meest leuke mensen worden ervaren.’

Dit zette mij aan het denken. Is dit de reden waarom we het politici vergeven als zij onnavolgbaar handelen? Filosoof Paul Meijs refereert aan een zeer

lezenswaardig hoofdstuk (XVIII) van Machiavelli: *In hoeverre personen die macht uitoefenen hun woord moeten houden*.

‘Voor een heerser is het niet noodzakelijk dat hij alle genoemde eigenschappen (barmhartig, betrouwbaar, menselijk, oprecht en godsdienstig) bezit, maar hij moet wel de indruk wekken dat hij ze bezit. Ik durf zelfs te beweren dat deze eigenschappen, wanneer je ze bezit en altijd in praktijk brengt, schadelijk zijn, terwijl ze, wanneer je ze schijnt te bezitten, nuttig zijn.’

Machiavelli bedoelt hiermee dat goede eigenschappen belangrijk zijn, maar dat je ook het vermogen moet hebben om je te gedragen als een vos en een leeuw. Zijn wij dat niet allemaal? Half mens, half dier? Herkennen we de tweestrijd tussen ratio en emotie?

Is dat wat we herkennen in die leiders? Naar een betere wereld streven en ondertussen soms struikelen? Verklaart dat waarom we graag uitdragen het goede na te streven maar ons tegelijkertijd niet realiseren dat we met ons gedrag het tegendeel bewerkstelligen?

Kan het daarom bestaan dat we bijvoorbeeld tegen segregatie en polarisatie zijn, dat we iedereen gelijke kansen gunnen, een oplossing voor het klimaatvraagstuk zoeken, terwijl wij zelf de systemen in stand houden die deze problematieken verergeren?

Het vraagt moed om onszelf die vraag te stellen: wie ben ik ten diepste? Waarin ben ik mijzelf ontrouw, wanneer pas ik tactieken toe om mijn eigen doel te bereiken? Ken uzelf. En accepteer dat beeld. Juist in het onderkennen en herkennen van die innerlijke tweestrijd, kunnen we met compassie naar de ander kijken.

Daarmee dragen we bij aan een realistischer kijk op leiderschap, hoeven we ons minder te verbazen, en kunnen we effectiever zijn. Niet voor niets wordt gezegd dat een volk de leider krijgt die het verdient. Zij weerspiegelen als het ware de tijdgeest. Het gaat er dus niet primair om de leiders te beoordelen en veroordelen; maar om het stellen van de echte vraag: wat speelt hier dat we onder ogen moeten zien?

Een zeer relevante vraag ook voor de praktijk van de toezichthouder.

Het is al vaker gezegd, toezicht is voor moedige mensen.

Marianne Luyer is kerndocent en moderator bij Avicenna, Academie voor Leiderschap, lid van het netwerk The Midfield en adviseur bij het Nationaal Register.

